

Ervaringen van Bredanaars tijdens de coronacrisis

Peiling 5

Peiling	Periode van invullen	Kenmerkend tijdens de peiling
1	27 maart - 1 april	Intelligente lockdown
2	10 - 19 april	Intelligente lockdown: verlenging en nieuwe maatregelen
3	20 - 27 mei	Start versoepelingen
4	16 - 24 juni	Verdere versoepelingen
5	8 - 20 september	Aanscherpingen, testen op grotere schaal

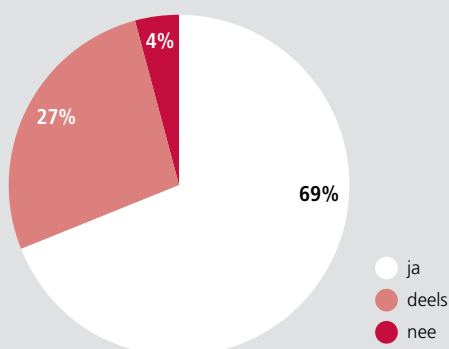
- Vanaf het begin van de coronacrisis volgen we de ervaringen en mening van inwoners. De vijfde peiling is in de tweede helft van september door **2668** Bredanaars ingevuld, waarvan iets meer dan 10% via de link op de corona-website (297), 15% via buurt-preventie (404) en de rest via het Digipanel.
- Zie de eerdere coronarapportages op <https://corona.breda.nl/onderzoeken-inwoners> voor de precieze opzet van het onderzoek.
- In de enquête konden inwoners naast het aanvinken van een antwoordoptie ook in eigen woorden een toelichting of voorbeeld geven. Een selectie hiervan vindt u op pagina 7 t/m 10.
- Tussen de vierde en vijfde peiling is er veel veranderd in het beleid van de overheid. Testen op grote schaal is mogelijk gemaakt. Er zijn daarom nieuwe vragen toegevoegd en oude vragen weggelaten. Na het uitzetten van de vijfde peiling zijn de adviezen weer aangepast. De mening of ervaringen van deze nieuwe adviezen zijn dus niet meegenomen in deze peiling.

Uitkomsten peiling 5

Maatschappelijk draagvlak voor adviezen en maatregelen

De adviezen en maatregelen die door de overheid en het RIVM zijn opgesteld worden door een grote meerderheid (deels) gesteund: 69% geheel en 27% deels.

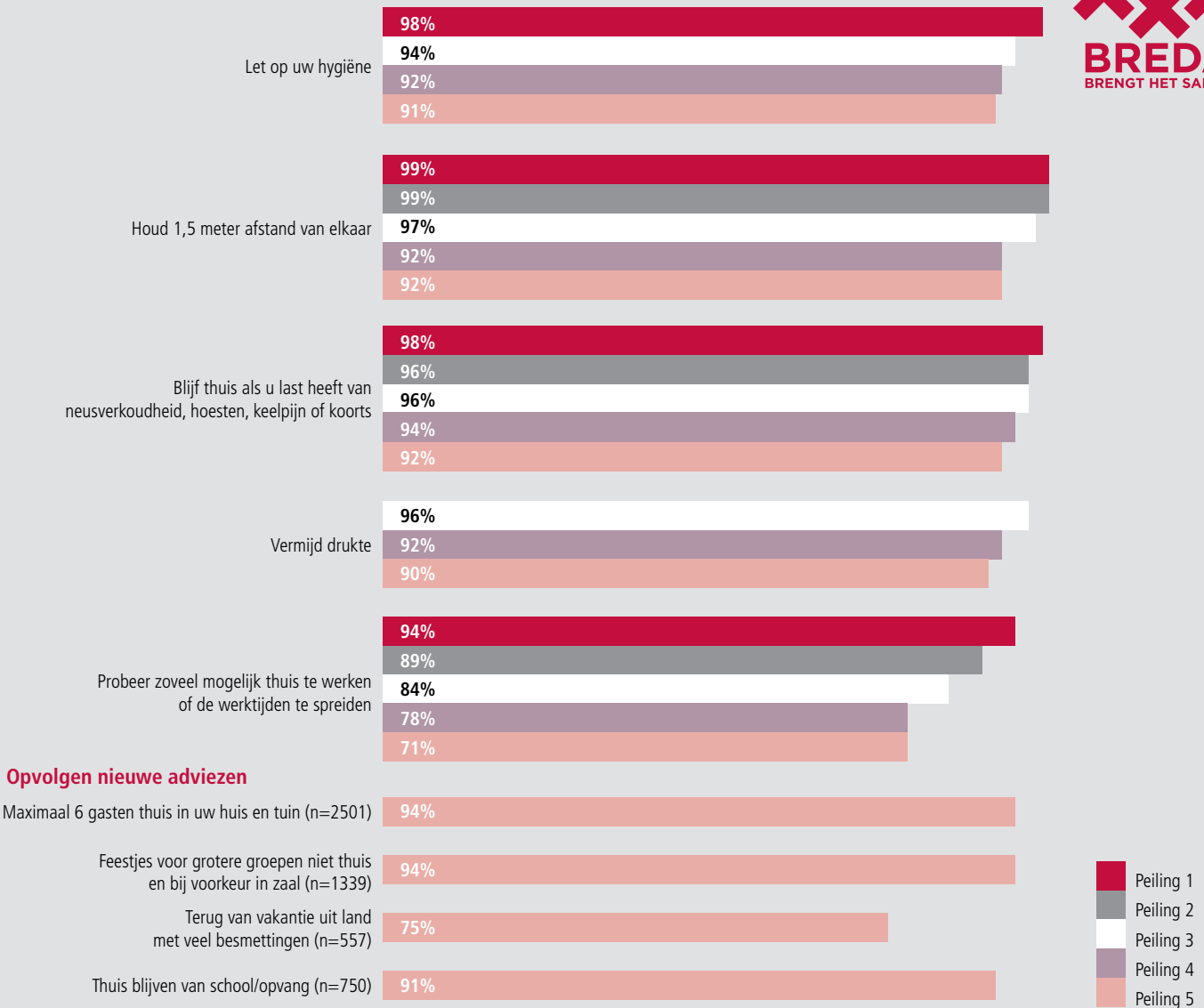
Staat u achter de adviezen en maatregelen die nu gelden? n=2600

Naleven van de adviezen

Bij alle vijf basisadviezen is sprake van een significante afname in het opvolgen van de adviezen ten opzichte van het begin van de coronacrisis, zie grafiek op de volgende pagina. Toch volgt nog steeds de grote meerderheid van de Bredanaars de adviezen (meestal) op. Vergeleken met de vorige peiling in juni geven in september minder Bredanaars aan dat zij drukke plekken vermijden, thuis blijven bij klachten en thuis werken/werktijden spreiden. We zien geen recente verdere daling wat betreft afstand houden en letten op hygiëne. De grootste daling vindt plaats op werkgebied. Steeds minder mensen proberen zoveel mogelijk thuis te werken of hun werktijden te spreiden; van 94% in maart tot 71% half september.

Opvolgen van de vijf basisadviezen

Noot: n = het aantal respondenten die de vraag heeft beantwoord en waarvoor de vraag van toepassing is

Daarnaast is gevraagd naar het naleefgedrag van vier nieuwe adviezen. 94% van de Bredanaars zegt zich (meestal) te houden aan het advies om thuis maximaal zes gasten te ontvangen en feestjes voor grotere groepen elders te vieren. 91% houdt zijn/haar kinderen (meestal) thuis volgens de richtlijnen (bij klachten, huisgenoot met COVID-19 of huisgenoot met koorts en/of benauwdheid). Drie kwart van de Bredanaars blijft na een vakantie uit een 'hoog-risicoland' (meestal) tien dagen in quarantaine en laat zich testen.

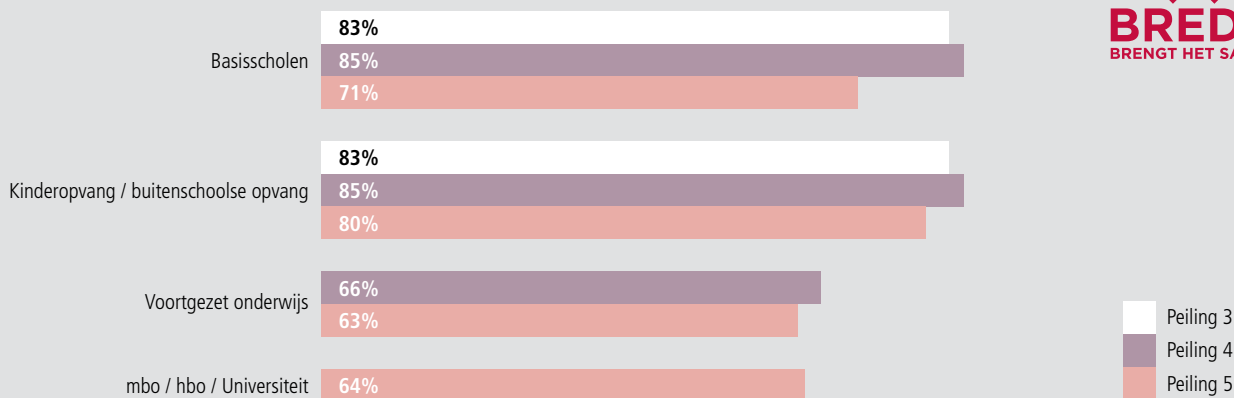
Ervaringen naleefgedrag in specifieke situaties

Op het moment van de peiling gelden de volgende adviezen in verschillende situaties en locaties:

- **Basisscholen, kinderopvang / buitenschoolse opvang:** volledig open maar met 1,5 meter afstand tussen ouders en tussen ouders en personeel, kinderen met klachten gaan niet naar school (uitzondering: kinderen van 0 t/m 4 jaar en in groep 1 of 2 mogen met verkoudheidsklachten naar kinderopvang/

school), kinderen blijven thuis bij klachten/besmet huisgenoot/ huisgenoot met klachten, medewerkers met gezondheidsklachten of ouder dan 70 jaar werken thuis.

- **Voortgezet onderwijs:** 1,5 meter afstand tussen docent en leerlingen (tussen leerlingen hoeft dit niet), zoveel mogelijk met de fiets of lopend naar school, niet met het openbaar vervoer.
- **Middelbaar en hoger beroepsonderwijs / universiteiten:** lessen en colleges worden gespreid over de week en de dag, zodat studenten gespreid kunnen reizen van en naar de instelling. 1,5 meter tussen leerlingen en docent en leerlingen onderling.
- **Recreatief sporten:** Normaal spelcontact mag, tijdens trainingen en wedstrijden hoeft men geen 1,5 meter afstand te houden. Voorafgaand en na afloop van de sportbeoefening moeten sporters van 18 jaar en ouder wél 1,5 meter afstand houden, ook in kleedkamers en kantines. Geforceerd stemgebruik langs het veld - zoals schreeuwen en spreekkoren - is niet toegestaan. Bij wedstrijden en toernooien: toeschouwers 1,5 meter afstand, buiten maximaal 250 toeschouwers en binnen 100.

Deel 2 Ervaringen met opvolgen adviezen in andere situaties: % (heel) goed / slecht

	n.v.t./weet (nog) niet	(heel) goed	(heel) slecht
Contactberoepen (fysiotherapeut, kapper, pedicure enz.)	14%	86%	3%
Culturele activiteiten zoals bioscoop, concert en theater	65%	83%	4%
Recreatief sporten	40%	77%	5%
Culturele activiteiten in ruimtes waar mensen zich doorheen bewegen (bibliotheek, musea, monumenten)	62%	60%	10%
Cafés, restaurants, terrassen	18%	47%	12%
Andere winkels dan supermarkten	12%	31%	18%
Supermarkten	4%	25%	30%

- **Culturele activiteiten zoals bioscoop, concert en theater:** 1,5 meter afstand. Binnen: vaste zitplaats en maximaal 100 bezoekers per ruimte (exclusief personeel) en bij meer dan 100 bezoekers vaste zitplaatsen, reservering en gezondheidscheck vooraf. Buiten: maximaal 250 bezoekers (exclusief personeel) en bij meer dan 250 bezoekers vaste zitplaatsen, plus reservering en gezondheidscheck vooraf.
- **Culturele activiteiten in ruimtes waar mensen zich doorheen bewegen** (zoals bibliotheek, museum, monument): 1,5 meter afstand en maximum aantal bezoekers afhankelijk van grootte van de locatie.
- **Cafés, restaurants, terrassen:** 1,5 meter afstand, reservering, gezondheidscheck vooraf, vaste zitplaats, contactgegevens achterlaten, maximum aantal bezoekers afhankelijk van grootte van de locatie.
- **Contactberoepen** (fysiotherapeut, kapper, pedicure enz.): 1,5 meter afstand tussen klanten, reservering, vooraf een gezondheidscheck, medewerkers nemen algemene hygiëne-maatregelen.
- **Supermarkten en andere winkels:** 1,5 meter afstand, vermijd drukte, eigenaren zorgen ervoor dat het niet te druk wordt.

In de peilingen in mei, juni en september is inwoners gevraagd naar hun ervaringen met het opvolgen van adviezen in bepaalde situaties, waaronder in het onderwijs. Het gaat om hoe zijzelf of anderen omgaan met de adviezen. Hieruit blijkt dat er bij basisscholen (steeds) minder goed gelet wordt op de adviezen: 71% geeft in de vijfde peiling aan (heel) goede ervaringen te hebben op basisscholen ten opzichte van 83% en 85% in de eerdere peilingen. Bij de kinderopvang en buitenschoolse opvang zegt 80% (heel) goede ervaringen te hebben, vergelijkbaar met de derde peiling en een bijna significante daling ten opzichte van de vierde

peiling. Bij het voortgezet onderwijs, middelbaar/hoger beroeps-onderwijs en universiteiten zijn iets minder positieve ervaringen vergeleken met het onderwijs en de opvang voor jonge kinderen.

Uit de open antwoorden blijkt dat - nu de basisscholen na de vakantie weer open zijn - ouders bij het ophalen of brengen onderling weinig afstand houden op schoolpleinen. Binnen proberen scholen zich zo goed mogelijk aan de maatregelen te houden. Docenten op het mbo, hbo en de universiteit geven aan dat het bij lesovergangen vaak moeilijk is afstand te houden. Tevens geven zij aan dat het sociale leven voor deze leeftijdsgroep erg belangrijk is, waardoor het naleven van de maatregelen veel impact kan hebben. Zij hebben er begrip voor als jongeren niet altijd de adviezen volgen.

Het merendeel van de inwoners vindt dat de adviezen bij contactberoepen en in bioscopen, theater of concerten goed of heel goed worden opgevolgd. Over het naleefgedrag in culturele ruimtes waar mensen zich doorheen bewegen is 60% positief. Bijna de helft van de respondenten geeft aan goede ervaringen te hebben in de horeca. In supermarkten en andere winkels zijn veel minder mensen positief. Een kwart tot bijna een derde vindt dat de adviezen hier goed worden nageleefd. In supermarkten zijn er meer mensen met negatieve ervaringen dan positieve ervaringen. In de vorige peiling(en) is het volgen van de richtlijnen in deze situaties ook gepeild. Hetzij het op een iets andere manier, passend bij de toen geldende indeling van adviezen¹. De ervaringen tijdens de bezoeken in bioscopen en theaters en bij contactberoepen zijn

¹ 83% culturele activiteiten zoals bioscoop, concert en theater (peiling 5); 60% bioscoop, concert- en theaterzalen (peiling 4). 60% culturele activiteiten waar mensen zich doorheen bewegen, zoals musea, monumenten en bibliotheek (peiling 5); 71% musea en monumenten, 87% bibliotheek (peiling 4). 47% cafés, restaurants en terrassen (peiling 5); 58% cafés, restaurants, 61% terrassen buiten (peiling 4).

Redenen voor WEL opvolgen van de adviezen n=2551		%	Redenen voor NIET opvolgen van de adviezen n=2551		%
Vanwege lichamelijke gezondheid van anderen	75%		Het lukt niet omdat anderen zich er niet aan houden	65%	
Vanwege eigen lichamelijke gezondheid	64%		Omdat ik dierbaren wil knuffelen / troosten als ze verdrietig zijn	29%	
Omdat dat het advies is van de overheid / RIVM	55%		Omdat ik dierbaren wil knuffelen / feliciteren in tijden van geluk	21%	
Het is een kleine moeite	54%		Ik weet niet (meer) helemaal welke adviezen waar en wanneer gelden	15%	
Om het goede voorbeeld te geven	39%		Het lukt niet vanwege de zorg voor anderen	12%	
Inmiddels gewend aan 1,5 meter afstand (uit gewoonte)	36%		Ik ben gezond	11%	
Ik wil geen boete	9%		Ik denk niet dat het zin heeft	10%	
In het belang van mijn bedrijf	8%		Het is te veel moeite	4%	
Ik ben bang voor reactie van anderen	1%		In het belang van mijn bedrijf	3%	
Weet ik niet	0,3%		Weet ik niet	2%	
Wil ik niet zeggen	0,3%		Ik ben bang voor reactie van anderen	1%	
Andere reden	4%		Wil ik niet zeggen	0,5%	
			Andere reden	14%	

in september positiever terwijl de ervaringen in de horeca, musea, monumenten en bibliotheken juist minder positief zijn. Verder zien we een kleiner wordende groep respondenten die “niet van toepassing / weet (nog) niet” antwoordt in sommige situaties; een indicatie dat in september meer mensen naar cafés, restaurants, terrassen gaan en afspraken hebben met een fysiotherapeut, kapper of ander contactberoep in vergelijking tot juni.

Uit de open antwoorden blijkt dat veel mensen merken dat men bij supermarkten en andere winkels moeite heeft met het naleven van de 1,5m-afstand-maatregel. Voor velen is dit begrijpelijk, omdat het moeilijk is om dit altijd te doen in de supermarkt. Echter, op terrassen merken Bredanaars ook dat er weinig afstand gehouden wordt; dit wordt minder geaccepteerd, zeker als er voldoende ruimte is om de 1,5m-afstand-maatregel wel na te leven. Tot slot vindt de meerderheid van de Bredanaars dat het de verantwoordelijkheid is van de bezoeker om de maatregelen na te leven en niet van de eigenaar.

Redenen voor wel / niet opvolgen van de adviezen

Van de Bredanaars die aangeven de adviezen van de overheid en het RIVM (meestal) op te volgen is de lichamelijke gezondheid van anderen voor drie kwart de redenen. 64% doet dit vanwege hun eigen lichamelijke gezondheid. Ruim de helft volgt deze adviezen op omdat het door het RIVM en de overheid wordt geadviseerd en omdat het een kleine moeite is. Bijna 40% wil het goede voorbeeld geven aan anderen en 36% zegt inmiddels gewend te zijn aan het houden van 1,5 meter afstand/doet dit uit gewoonte.

Als inwoners de adviezen (soms) niet opvolgen, is dit volgens twee derde omdat anderen in hun omgeving zich niet aan de adviezen houden. Iets minder dan een derde wil dierbaren knuffelen/troosten als ze verdrietig zijn en een vijfde wil dierbaren knuffelen/feliciteren in tijden van geluk. 15% zegt niet altijd te weten welke adviezen waar en wanneer gelden. Ongeveer 10% volgt de adviezen niet op, omdat zij voor anderen moeten zorgen, zelf gezond zijn of denken dat het geen zin heeft.

Bredanaars geven aan dat zij de maatregelen (meestal) opvolgen omdat zij het belangrijk vinden hun kwetsbare medemens te beschermen tegen het virus; “Anderen doen het niet, dus moet ik het zelf wel doen.” De reden dat mensen het (soms) niet doen is dat men zich in het moment niet altijd bewust is van de overtredingen van de maatregelen, het gebeurt dus per ongeluk. Tegelijkertijd vinden veel Bredanaars dat de maatregelen niet consistent en helder zijn en is er veel onbegrip over abrupte aanpassingen van reisadviezen voor het buitenland.

Wat doen Bredanaars als adviezen niet worden nageleefd?

Als Bredanaars zien dat anderen in hun omgeving de adviezen en maatregelen niet naleven, zegt 43% er (meestal) wat van tegen de betrokkene. Een kleine groep meldt het bij iemand van desbetreffende locatie. Inwoners doen over het algemeen geen melding bij de gemeente of politie. Ook veel mensen zeggen er niks van. De meesten (28%) omdat ze er begrip voor hebben, maar ook vaak vanwege de reactie of mening van anderen. Zo is een kwart bang voor een agressieve reactie en 17% zegt niks omdat ze niet als zeur gezien willen worden.

Wat doet u meestal als u ziet dat adviezen niet worden opgevolgd door mensen? n=2493

Klachten

In die eerste twee peilingen in maart en april is Bredanaars gevraagd of zij klachten hadden die wezen op besmetting met het coronavirus. Bij de eerste peiling heeft 5% tot dan toe klachten gehad en bij de tweede peiling 2,5%. In de vijfde peiling is gevraagd of inwoners naar corona-gerelateerde klachten over de periode van juni tot en met 8 - 20 september, afhankelijk van moment van invullen enquête. Zowel in juni als juli heeft 6% klachten, in augustus loopt dit op naar 8% en in september stijgt dit tot 10%. Over de gehele periode heeft bijna één op de vijf respondenten (18%, 488 mensen) coronaklachten gehad.

Testen

Aan respondenten met klachten is ook gevraagd of zij zich hebben laten testen in één van de vier maanden. In totaal heeft 61% een coronatest gedaan in deze periode. De ontwikkeling per maand is als volgt: van de mensen die in juni klachten hadden heeft 45% (74 mensen) zich laten testen. Van de mensen met klachten in juli heeft 50% (78 mensen) zich laten testen. In augustus was dit 45% (96 mensen) en in september 31% (81 mensen). Er zijn meer mensen met klachten tot half september vergeleken met de eerdere maanden en minder mensen dat zich heeft laten testen: dit leidt tot een lager percentage mensen dat een test heeft gedaan. Een deel van de daling heeft mogelijk ook te maken met het feit dat de maand september nog niet voorbij was tijdens de peiling; sommige respondenten met klachten hebben wellicht een afspraak voor een paar dagen later staan of willen nog een afspraak maken en hebben op de vraag "heeft u zich laten testen?" nee geantwoord.

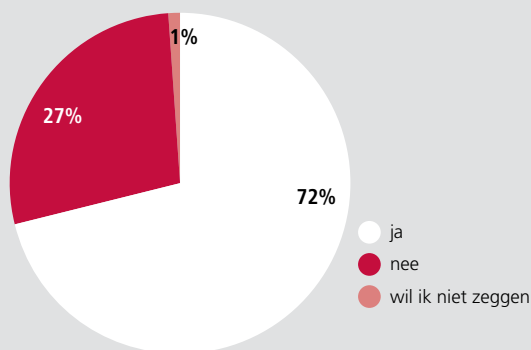
Waarom testen?

Er is ook gevraagd waarom mensen zich wel of juist niet hebben laten testen. Ongeveer drie kwart (76%) heeft een coronatest gedaan, omdat dit het advies van de overheid / het RIVM. Ruim twee derde (68%) zegt dit te hebben gedaan vanwege de lichamelijke gezondheid van anderen en de helft vanwege hun eigen lichamelijke gezondheid. Verder vindt 42% het een kleine moeite om zich te laten testen en 24% doet het om het goede voorbeeld te geven. Bijna één op de vijf (19%) doet een test in het belang van zijn of haar bedrijf en 7% op verzoek van hun werkgever. Een groep van 4% is bang voor de reactie van anderen als ze geen test doen en hebben zich daarom laten testen. In de open antwoorden geven mensen aan dat ze zich laten testen omdat dit wordt geadviseerd door de huisarts of omdat men op vakantie wil (kunnen) gaan.

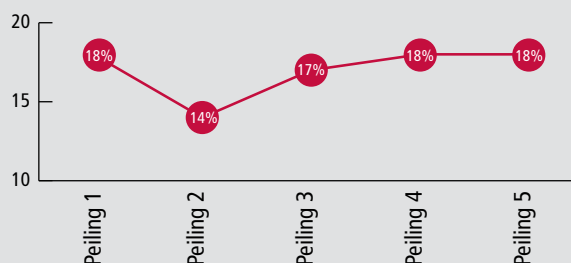
Waarom niet testen?

Wanneer mensen zich niet hebben laten testen, is dit in een derde van de gevallen omdat ze zich verder gezond voelen. De tweede vaakst genoemde reden (12%) is dat zij denken dat het geen zin heeft. Een deel was wel bereid zich te laten testen maar had logistieke problemen: 8% kon niet snel terecht, 6% gaf aan dat de GGD telefonisch niet bereikbaar was en 2% had geen vervoer naar de GGD teststraat. Verder ziet 5% op tegen de gevolgen van een positieve test en 4% tegen de test zelf. Andere redenen zijn dat het teveel moeite kost (3%) en angst voor reactie van anderen (1%). Ook geven sommige Bredanaars (6%) aan dat ze niet goed weten waarom ze geen test hebben gedaan. Uit de open antwoorden komt naar voren dat veel mensen zich niet hebben laten testen omdat zij hun klachten zelf niet serieus of structureel genoeg vonden voor een test. Ook wordt vaak benoemd dat de huisarts of de GGD de klachten van Bredanaars niet voldoende acht voor een test, vaak omdat de teststraten en de testcapaciteit van de GGD als niet-toereikend worden gezien.

Bent u thuis gebleven bij klachten of besmetting? n=350

Groep inwoners die zich wel eens onveilig voelt in hun buurt

In quarantaine: thuis blijven bij klachten of besmetting

Eén van de adviezen van de overheid is om thuis te blijven bij corona-gerelateerde klachten of besmetting met het virus. Dit advies volgt 72% van de respondenten op en 27% niet. Van deze laatste groep van 93 mensen zegt 12% niet thuis te blijven, omdat zij niemand om hulp willen vragen - zoals voor het ophalen van kinderen, boodschappen doen of uitlaten van de hond - en 3% omdat ze niemand hebben om hulp aan te vragen (=3 personen). Verder wil 8% graag anderen blijven zien en 3% wil blijven sporten. Bij sommigen heeft het te maken met hun werk: 6% blijft niet thuis op verzoek van de werkgever en 3% vanwege eigen bedrijf / financiële redenen. Uit de open antwoorden komt naar voren dat Bredanaars niet thuisbleven omdat de klachten voor veel mensen niet ernstig genoeg waren of omdat zij moesten niezen of hoesten door allergieën of andere aandoeningen. Wél probeerden sommigen in gevallen van klachten zo min mogelijk sociaal contact te hebben door alleen dingen te doen die nodig waren zoals boodschappen en hond uitlaten. Een paar geeft aan dat het wegvallen van werk in het onderwijs voor continuïteitsproblemen zou zorgen mede door het beperkte aantal invaliden.

Bij verschillende vragen over klachten, testen en naleefgedrag konden respondenten aangeven dat ze de vraag liever niet willen beantwoorden. Van deze antwoordoptie is heel weinig gebruik gemaakt.

Onveilig voelen en persoonlijke situatie

Net als in de eerste vier peilingen zijn Bredanaars gevraagd naar hun veiligheidsgevoel in hun buurt. Vergeleken met de vorige peilingen (met uitzondering van een dip tijdens de tweede peiling) is hierin geen verandering te zien. Iets minder dan een vijfde voelt zich wel eens onveilig in zijn of haar eigen buurt. Bij de Buurt-enquête² najaar van 2019 voelde bijna één op de vier (24%) zich wel eens onveilig in hun eigen buurt.

Gemiddeld genomen zijn Bredanaars nog steeds positief over hun leven. 92% geeft een voldoende - 6 of hoger - aan hun leven. Dit is vergelijkbaar met de peilingen in mei en juni en hoger dan in maart en april. Net als in mei en juni geven Bredanaars hun leven in september gemiddeld een ruim voldoende: 7,3. In de eerste twee peilingen was dit gemiddeld een 7 en 6,8. De stijgende lijn vlakkt dus af. In de Stadsenquête eind 2019², gaven Bredanaars gemiddeld een 7,8 voor de tevredenheid met hun leven.

Peiling 1: 83% voldoende

Peiling 2: 86% voldoende

Peiling 3: 92% voldoende

Peiling 4: 94% voldoende

Peiling 5: 92% voldoende

Tips en ideeën over het veilig(er) organiseren van de aanpak van corona in Breda

- Een heldere, zichtbare gemeente die continu de geldende regels en maatregelen up-to-date houdt en de inwoners van lokale informatie voorziet.
- Meer (zichtbare) controle en handhaving in binnenstad en bij winkels.
- Nadruk blijven leggen op de persoonlijke verantwoordelijkheid van inwoners om de geldende maatregelen na te leven.
- Tijdsloten voor kwetsbare groep in supermarkten en andere essentiële winkels herinvoeren; supermarkten mogen strenger beleid voeren (maximum aantal mensen binnen, een medewerker die de mandjes en karretjes schoonmaakt en aangeeft aan de klant).
- Wanneer men zich moeten laten testen, is niet voor iedereen duidelijk: overheid zegt laten testen bij klachten, maar GGD of huisarts houdt dat soms af en hanteert strengere eisen voor testen. Eenduidigheid hierin is gewenst.
- Veel mensen hebben geen tips of vinden het wel goed op deze manier.

² De uitkomsten zijn niet één op één vergelijkbaar vanwege verschillen in opzet, maar geven een indicatie.

Uitspraken van inwoners

“Waarom heeft u zich (toen) laten testen?”

- “Ik vertoef deze zomer zowel in Brabant als in Groningen en wil niet degene zijn die het virus van provincie naar provincie transporteert.”
- “Huwelijk van mijn zoon en ik was verkouden. Belangrijk om te laten testen. Dit was in juni. Nu deze week laten testen op advies van de huisarts.”

“Waarom heeft u zich (toen) niet laten testen?”

- “Alle gezinsleden waren in dezelfde week ziek met dezelfde klachten. Mijn partner heeft zich laten testen. De uitslag was negatief. Het leek mij aannemelijk dat ik ook geen Corona had. En de teststraten hebben het al zo druk.”
- “Berichtgeving: test alleen als je serieuze klachten hebt en capaciteit van de GGD.”
- “De klachten die ik nu heb, heb ik regelmatig de afgelopen jaren, en krijg ik als ik over mijn grenzen gegaan ben. Ik ben er van overtuigd dat er verder niets aan de hand is. Met rust gaat dit weer over.”
- “Ik ben toch vrijwel altijd thuis en als ik boodschappen doe houd ik afstand en ontsmet ik mijn handen. 1 Keer niezen of 1 kuchje per week lijkt mij nog geen verkoudheid/corona. Waar ligt de grens? De scholen zijn week open, dus alle virussen worden via de kinderen toch wel verspreid.”
- “Tot september had ik alleen last van niezen. Aangezien de klachten lang aanhielden en het feit dat ik verder geen andere klachten had, ging ik ervan uit dat het seizoensklachten waren. In september kreeg ik ook andere klachten, maar het was niet mogelijk om naar een teststraat te gaan die binnen één uur rijden lag. Ik heb besloten me niet te laten testen en in zelf-quarantaine te gaan.”

“Waarom kon of wilde u niet thuis blijven?”

- “Heb een hond die toch zo'n 3x per dag naar buiten moet houd daarbij, indien van toepassing wel zeer ruim afstand van anderen. Ben daarnaast alleen, met alle voorzorgsmaatregelen, mijn wekelijkse boodschappen gaan doen. Verder wel meer thuis gezeten dan normaal ondanks het feit dat het verschijnsel “koorts” bij mij totaal ontbrak.”
- “Omdat mijn huisarts vond dat ik geen Corona had. Dus hoefde niet thuis te blijven. Van mijn werk moest ik wel thuiswerken, wat ik ook keurig gedaan heb.”
- “Ik sta voor de klas en snotneuzen horen er al jaren bij. Afgelopen maart heb ik flink corona gehad. Ik ben nog deels herstellende. Toen was er geen test voor mij! Als ik nu bij iedere snotneus 3 dagen thuis zit komt in mijn klas de continuïteit in gevaar. Er zijn nu al geen invallers. Als ik dezelfde dag getest met uitslag heb, zou ik dat wel laten testen.”

“Licht uw antwoord toe” over opvolgen van maatregelen in onderwijssituaties.

- “1,5 meter vaak moeilijk te handhaven. Bij kinderen naar school brengen mag niemand van ouders verzorgers op het schoolplein waardoor iedereen bij het hek op elkaar gepakt zodat om hun kind veilig naar binnen te zien gaan.”
- “Basisschool van mijn 3 kinderen lijkt het allemaal goed geregeld te hebben....afstand is daar moeilijk te bewaren, maar is minder erg volgens het RIVM, maar ik werk zelf op een VMBO in Oosterhout en daar is het best oké geregeld, maar kinderen en collega's hebben geregeld last van niet weten wat 1,5 meter is... dus gebruik ik meestal toch een mondkapje of wacht tot de meute weg is!”
- “Bij het ophalen en wegbrengen van de kinderen is het rondom school soms druk, waardoor de 1,5 meter niet altijd in acht genomen kan worden. Dit is waarschijnlijk niet te voorkomen.”
- “Er wordt nog al eens een gebied als grijs aangeduid, echter een neusverkoudheid is een neusverkoudheid en dan ga je niet naar school. Constateert school dat je toch naar school komt en er worden bepaalde zaken geconstateerd dan moeten kinderen direct naar huis worden gestuurd. Dit laatste gebeurt niet. Bij de Mencia wordt afgelopen week een leerling met klachten toch gedoogd en nu ligt er een halve HAVO4 klas op zijn gat. Dit kan en mag niet gebeuren.”
- “Ik kom op veel verschillende basisscholen voor mijn werk. Wat ik zie is wisselend. Op mijn verzoek wel altijd de gesprekken in een grote ruimte waar 1,5m afstand te waarborgen is en waar het goed geventileerd kan worden. Bij leerkrachten onderling zie ik dat de gewoonte er weer insluipt om dicht bij elkaar te zijn en met meer mensen in een ruimte te zijn.”
- “In het onderwijs heb je interactie nodig en dus werk je op school. Er staan de hele dag ramen en deuren open, elke les wordt alles ontsmet. Dit is richting winter niet vol te houden, zeker niet voor leerlingen die naast het raam zitten. Lesuren worden ingekort om docenten de tijd te geven te wisselen en daarna de leerlingen. Niet blijven hangen na school en testen bij symptomen. Dit betekent wel druk op de docenten want als je klachten krijgt, ben je gauw een week thuis voordat je de uitslag hebt.”
- “MBO en HBO gaat enorm achterlopen en ik merk zelf dat de inzet van online lesgeven bij de opleidingen niet helemaal soepel lopen. De communicatie is slecht, studenten moeten veel zelf uitzoeken en zijn amper op de campus maar intussen betalen ze wel het complete schoolgeld.”

“Licht uw antwoord toe” over opvolgen van maatregelen in andere situaties.

- *“Afstand houden of maximaal aantal mensen in winkels wordt nauwelijks toegepast of gecontroleerd (men heeft haast). Verplicht mondkapjes zou dan evt. nog een optie zijn. Bij sporten (hardlopen) is de onderlinge passeer afstand vaak < 1,5 mtr echter wel van zeer korte duur.”*
- *“Ben vaak zelf de eerste die afstand neemt (gezien mijn leeftijd), maar zie nauwelijks anderen voldoende afstand houden op terras en/of winkels. Herhaaldelijk meegemaakt dat je op terras aangeraakt wordt door mensen die langs je tafel lopen. Opvallend dat dit overwegend mensen zijn in leeftijdscategorie 30 - 40 jaar.”*
- *“Bezoek aan fysio en tandarts verlopen uitstekend, maar boodschappen doen is geen prettige bezigheid momenteel. Supermarkten waren in het begin van de crisis veel alerter. Bijv. met het reinigen van de winkelwagentjes door medewerkers en het monitoren van de aantallen klanten.”*
- *“Bij de supermarkten die wij bezoeken wordt er niet meer op gelet of je met meer dan 1 persoon komt. De karretjes en mandjes worden niet meer gedesinfecteerd. Er staat niemand bij de entree die controleert. Gangen en paden zijn druk. Mensen komen dicht bij elkaar.”*
- *“Bij de voetbal vind ik het één grote grap. Omkleden in een kleedkamer mag niet (en douchen al helemaal niet), maar de kantine is wel open waar iedereen bovenop elkaar zit. Dit is ook logisch want je gaat niet aan een tafeltje zitten met een andere teamgenoot. Je wil als team vaak de wedstrijd analyseren en sta je in groepen van 7-8 personen dicht bij elkaar (wat voor de Corona ook het geval was). Verder verschuift iedereen de tafels en stoelen om toch bij elkaar te zitten. Vanwege het financiële aspect houdt de club de kantine open (want die draait een goede omzet). Verder sta je in een partij of positiespel continu tegen elkaar aan en heb je vaak fysiek contact. Voor mij is het dan hypocriet om de kleedkamers dicht te houden. Want wat er gebeurd is dat je met 15 man in een ballenhok of scheidsrechter kleedkamer gaat omkleden (veel jongens komen vanuit hun werk naar de voetbal).”*
- *“Bijna alle winkels en verenigingen hebben maatregelen. De mensen onderling verschillen echter enorm in hun gedrag en aanpassing.”*
- *“Café's nemen goede maatregelen maar moeten nu ook al politieagent spelen. Personeel heeft hier geen tijd voor, en moet daarvoor iemand extra inzetten. Dat betekent extra kosten, daar waar er al veel minder inkomsten zijn. Veel te snel worden er sancties opgelegd zonder overleg met de uitbater. Boa's moeten mijn inziens eerst in gesprek ipv. meteen boete/sluiten. Observeren alleen kan een verkeerd beeld geven. Ga het gesprek aan, luister en beoordeel daarna pas of een sanctie terecht is of niet. Boetes of sluitingen kunnen voor faillissementen zorgen in deze bar slechte tijd voor de horeca. Verder nemen supermarkten en winkels goede maatregelen maar*

mensen kunnen zichzelf niet gedragen eenmaal binnen.”

- *“Er wordt in de meeste supermarkten en winkels geen actie ondernomen als mensen niet voldoende afstand houden. Als ik een supermarkt of winkel in ga dan zet ik een mondkapje op en wordt dan bekeken door de meeste andere winkelende mensen. Ik ben in Duitsland geweest en daar is het de normaalste zaak dat je een mondkapje opzet als je dat niet doet wordt je er op aangesproken. Ik vind dat een goede zaak!”*
- *“Ik vind dat de bedrijven/restaurants etc. heel erg hun best doen, maar de mensen er om heen houden zich niet aan de regels.”*
- *“In de supermarkten en winkels is het bijna niet meer mogelijk 1 1/2 meter afstand te houden. Bovendien hebben veel supermarkten het door personeel ontsmetten van karretjes afgeschaft, wat ook niet meewerkt met het bewustzijn van de maatregelen.”*

“Waarom volgt u de adviezen (meestal) op?”

- *“Het is geen moeite en buiten mijn eigen gezondheid, wil ik ook niet de veroorzaker zijn van een uitbraak.”*
- *“Ik ben ook mantelzorgster. Het gaat me dus niet alleen om eigen gezondheid en mensen waarmee ik in contact kom en die ik aan zou kunnen steken, maar ook om het risico om besmet te raken en daarmee een risico te vormen in het verpleeghuis waar ik vrijwel dagelijks kom.”*
- *“Ik heb zelf Covid-19 gehad en weet dus dat het geen pretje is. Zowel de periode dat je ziek bent als de tijd daarna. Ik ben nu 6 maanden verder en heb nog steeds last van de gevolgen. Kortademigheid en verminderde conditie. Veel mensen weten dat volgens mij niet. Ze denken dat een weekje 'flinke' griep wel door te komen is. Wellicht dat we daar beter over kunnen voorlichten.”*
- *“Niet leuk, soms ongemakkelijk maar dit gaat echt om serieus probleem. Deskundige beoordeling (rekening houdend met voortschrijdende inzichten) moet inderdaad richtinggevend zijn bij politieke besluitvorming. Is niet anders nu. Algemeen belang moet soms wijken voor individueel belang.”*

“Waarom volgt u de adviezen (soms) niet op?”

- *“1.5 meter afstand houden tot dierbaren wordt steeds lastiger omdat het al zo lang duurt.”*
- *“Als het aantal besmettingen zeer laag is, vind ik het minder noodzakelijk om bij zeer milde klachten (beetje hoesten) gelijk thuis te blijven van werk, of de kinderen thuis te houden van school.”*
- *“Als mijn ouders en schoonmoeder de hele dag in ons huis op mijn zoontje passen terwijl ik thuis werk kan ik niet de hele dag op 1,5m afstand van hen blijven. Moet hen toch af en toe helpen met verschonen, flesje geven. Je loopt dan toch ook vaak langs elkaar heen in de keuken e.d.”*
- *“Heb continu neusverkoudheid, heb daarom 2 keer een test aangevraagd. Ben thuisgebleven totdat ik de uitslag kreeg van*

de GGD (was 2x negatief). Heb daarna de huisarts geraadpleegd en heb een antibioticumkuur voorgeschreven gekregen. Ik blijf nu niet thuis omdat die neusverkoudheid niks te maken heeft met Corona."

- "Ik ben ook een mens, en het gaat inderdaad wel eens mis. We zijn niet heiliger dan de minister zullen we maar zeggen. Overigens vind ik die hele hetze tegen personen die de mist ingaan volledig over de top, met een gezonde dialoog bereik je veel meer (en BOA's die boetes uitdelen werkt alleen maar averechts)."
- "Omdat 1,5 meter gewoon niet altijd lukt, door anderen of door mezelf. Het gaat uiteindelijk om risico beperken, als je op fietspad, stoep, of in winkel soms net even wat dicht langs elkaar "moet", dan is dat niet anders. Het zo goed mogelijk doen, daar gaat het om, perfect bestaat niet."
- "Omdat je voorafgaand aan een ontmoeting met vrienden best goed kunt doornemen met elkaar of er iemand is die last heeft van de Corona verschijnselen. Indien er geen verschijnselen zijn wordt er makkelijker met elkaar omgegaan. We zijn hier overigens niet te lichtzinnig mee, bij klachten blijven mensen ook echt thuis."
- "Soms is het wel heel tegenstrijdig. Ik mag wel in een vol restaurant gaan zitten of naar het café gaan als er dan maar afstand gehouden wordt, maar in het voetbalstadion in de buitenlucht wordt er dan weer heel spastisch gedaan. Niet zingen of juichen, terwijl je mijlver uit elkaar zit. Dat je daardoor dan Corona oploopt lijkt me een bijzonder kleine kans."

"Wat doet u meestal als u ziet dat adviezen niet worden opgevolgd door mensen?"

- "Als iemand de beslissing neemt het advies in de wind te slaan, acht ik de kans klein dat diegene het gedrag zal veranderen alleen omdat ik er iets van zeg. Als het te gek wordt en een zwakkere persoon in de samenleving komt mogelijk in gevaar, zeg ik er zeer zeker iets van. En als een vreemde op me af komt, of in mijn persoonlijke ruimte stapt zeg ik er ook meteen wat van."
- "Ben geen handhaver. Die taak ligt bij de (semi-)overheid c.q. winkelier. Met name die laatste groep verslonst in snel tempo."
- "Dat is een keuze die iedereen voor zichzelf moet maken. Echter wanneer iemand teveel ziekte verschijnselen vertoont, ga ik weg of spreek de persoon er op aan."
- "Heb gemerkt dat veel mensen niet gediend zijn van opmerkingen op dit gebied, korte lontjes en zo. Ben bovendien net aan mijn knie geopereerd en kan dus niet hard weglopen (!)."
- "Het is zwemmen tegen de stroom in. Als de overtreding te dicht bij me komt vraag ik wel beleefd mij wat ruimte te geven."
- "Ik heb nog geen grote 'overtredingen' gezien, wel kleintjes zoals geen 1,5 meter afstand houden in een supermarkt. Wel heb ik gemerkt dat op terrassen grote groepen jongeren samenkwamen en zich duidelijk niet aan de maatregelen hielden.

Daar heb ik niks van gezegd, deze jongeren weten dat zelf ook wel, maar kiezen er bewust voor om zich daar niet aan te houden."

- "Meer confrontatie is soms voor dit soort mensen een reden om nog minder rekening te houden met een ander en juist er nog meer tegenin te gaan. Gewoon goede voorbeeld blijven geven."
- "Soms zeg ik er wat van, maar soms ook niet. Voor jonge mensen is het moeilijk en in het algemeen soms ook niet altijd even duidelijk wat de bedoeling is voor mensen."

"Welke tips of ideeën heeft u zelf om zaken veilig(er) te organiseren in de aanpak van corona in Breda?"

- "Bekendheid en aandacht voor de regels via krant en lokale tv. Door te wijzen op de gevaren. Door positief gestimuleerd te worden de regels op te volgen. Door aanwezigheid van politie en handhaving."
- "Beter deur beleid bij de winkels en dan met name de supermarkten. Meer informatie omtrent gevaar corona op informatie zuilen? Waardoor je weer meer bewustwording krijgt bij de mensen."
- "Beter uitleg over de lijnen in de binnenstad. Beter handhaven op restaurant en lunchtentjes. Tafels staan regelmatig veel te dicht op elkaar"
- "Beter testcapaciteit GGD. Gesproken bericht (filmpje) van burgemeester als verbinder in de stad met een oproepconsequenties beeldend maken (het is nu voor veel mensen de ver van mijn bed show). Meer toezicht in binnenstad op naleving regels."
- "Beter voorlichting over de gevolgen. Ex patiënten aan het woord laten wellicht. Liefst jongere, dat spreekt meer aan."
- "Communicatie vormen toch blijven uitproberen in winkels en straten en op terrassen. Maar het virus zichtbaar. Ik heb zelf niet zo'n nood aan het oude. Maar is er misschien iemand die een boekje kan samenstellen met als titel "hoe fijn samen te zijn in tijden van corona."
- "Corona heeft voor veel mensen en ondernemingen de wereld op zijn kop gezet. Toch mis ik de zichtbaarheid van de gemeente. De gemeente zou er nu juist moeten zijn om te verbinden en informeren zodat mensen zich gesteund voelen en er dus meer draagvlak en begrip is. Ik zie dit niet gebeuren. De gemeente heeft zo veel kanalen om met de inwoners te communiceren maar deze worden niet gebruikt."
- "Duidelijke voorlichting en handhaving. De vrijblijvendheid moet er echt af. Adviezen zijn er namelijk om wel of niet op te volgen. Das voor sommige te makkelijk. Maak voor eens en altijd goed duidelijk dat door het nu nog even vol te houden, we samen het virus verslaan."
- "Eenrichtingsverkeer in supermarkten bouwmarkten en zorg er voor dat winkeliers de karretjes/mandjes weer ontsmetten. Bekeuren hoeft niet meteen maar handhaven en mensen op hun verantwoordelijkheden blijven wijzen, bijv. door de boa's, mag zeker wel."

- *“Geef jongeren meer ruimte en organiseer dat ouderen op afstand blijven. Bv door ouderen hier dmv goede communicatie bewust van te maken. Vermijd dat steeds herhaald wordt dat ouderen zielig en eenzaam zijn. Dat zijn ze echt niet allemaal maar onder het mom van dit excuus gaan ze bijna allemaal gewoon hun eigen gang.”*
- *“Geen, mijn inziens zijn er geen verbeteringen meer nodig. Meeste mensen doen hun best, zowel privé en beroepsmatig om zich aan de maatregelen te houden en Breda veilig te houden.”*
- *“Handhaven en goede sancties zetten op mensen die het elke x weer verprutsen, en waar de politie niet tegen durft op te treden.”*
- *“Heldere adviezen. Geen horeca eigenaren boetes geven. Dat doen we met bijv. de NS ook niet als iemand geen mondkapje op heeft in de trein. Het individu is verantwoordelijk, niet de locatie.”*
- *“Ik ben van mening dat de gemeente Breda meer dan genoeg doet om Breda veilig te maken en te houden. Ik ben van mening dat minister Grapperhaus handhaving erg geschaad heeft. Aan u een manier te vinden om tegenstanders van coronamaatregelen te overtuigen van de noodzaak van de maatregelen. Desnoods met harde cijfers van de dagelijkse besmettingen. Harder optreden van BOA's is zinloos (zie Grapperhaus). Geef BOA's deze cijfers mee op dienst”*
- *“Ik vind dat we in Breda goed bezig zijn. Keep up the good work.”*
- *“Meer eenduidigheid en echt controleren. Ook beter kijken naar specifieke situaties.*

